

De kerk als school van de liefde

Bijbelstudies over het liefhebben
van God, de ander en jezelf

Jos Douma

**DE KERK
ALS SCHOOL
VAN DE
LIEFDE**

 ark media

De kerk als school van de liefde
Bijbelstudies over het liefhebben van God, de ander en jezelf
Kringserie
Ds. Jos Douma

ISBN 9789033803680

NUR 702

c-NUR 036

Omslagontwerp: Peter Slager, Garage-BNO

Opmaak binnenwerk: Peter Slager, Garage-BNO

De bijbelteksten in deze uitgave zijn, tenzij anders vermeld,
ontleend aan de Herziene statenvertaling © stichting HSV 2010.

De Kringserie is uitgegeven in samenwerking met de IZB.
izb.nl

©2023 Ark Media, een onderdeel van Jongbloed Christelijke Media – Leeuwarden
Alle rechten voorbehouden
jongbloedmedia.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
1 Blijf in mijn liefde	8
– 1 Johannes 4:16	
2 Geef ons dagelijks liefde	17
– Mattheüs 6:11	
3 Heb lief, heb lief	26
– Mattheüs 22:36-40	
4 Liefde is ...	34
– 1 Korinthe 13:4-8a	
5 Wij moeten elkaar liefhebben	43
– 1 Johannes 3:11	
6 Maak ons bereid tot dienstbaarheid	51
– 1 Petrus 4:7-11	
7 Heb jezelf lief!?	59
– Markus 12:31	
Bijlage 1: Een liefdescurriculum	71
Bijlage 2: Een liefdevolle liturgie	74

Voorwoord

Waar draait het in het christelijk geloof om? Uiteindelijk om de liefde. Want 'God is liefde' (1 Joh. 4:8) en Jezus zegt: 'Aan jullie liefde voor elkaar zal iedereen zien dat jullie mijn leerlingen zijn'. (Joh. 13:35, NBV)

In dit boekje vind je zeven bijbelstudies die je helpen om de kerk te leren zien als een school van de liefde. Een plek dus waar ontmoetingen plaatsvinden die je helpen om te groeien in het liefhebben van God, de ander, jezelf en ook de aarde.

Een school is een plaats waar je dingen leert, niet alleen door theoretisch onderwijs te ontvangen in een 'collegezaal' maar ook door wat er gebeurt in de 'praktijklokalen'. Want het gaat er uiteindelijk om dat liefde in de praktijk wordt gebracht, dat Gods liefde zichtbaar wordt door onze woorden en daden heen.

Hoe nemen we elkaar mee in het ontvangen en uitdelen van Gods liefde? Hoe kan de kerk dé plek worden waar dit centraal staat: dat we geroepen zijn om liefdevol en met compassie in deze wereld aanwezig te zijn als kinderen van God?

De gedachte van 'de school van de liefde' kwam ik tegen in het inspirerende boek *De grote spirituele shift. Christendom in beweging* van Brian McLaren. In dat boek laat hij zien hoe belangrijk het is om als kerk accent te leggen op spiritualiteit, op het leven door de heilige Geest die werkt en dus ook op de liefde als vrucht van de Geest. Zijn boek inspireerde mij in 2019 om een serie preken te wijden aan de kerk als school van de liefde.

De zeven bijbelstudies in dit boekje gaan terug op die gehouden preken. Het gaat hier dus niet om een afgeronde en afgewogen visie op de kerk als school van de liefde. Wel hoop ik dat het lezen, verwerken en bespreken van deze bijbelstudies helpen om nieuw zicht te krijgen op liefde en liefhebben als kern van christelijk geloven en christelijk kerk zijn.

Na de zeven bijbelstudies volgen nog twee bijlagen waarin Brian McLaren wat directer aan het woord komt over de vraag wat een en ander betekent voor het onderwijs in de kerk en voor de liturgie van de kerk.

Jos Douma
Meppel, april 2023

BLIJF IN MIJN LIEFDE

En wij hebben de liefde die God tot ons heeft, gekend en geloofd. God is liefde en wie in de liefde blijft, blijft in God, en God in hem.

1 Johannes 4:16

Over de kerk kun je op veel verschillende manieren spreken. De kerk is: huis van God, lichaam van Christus, tempel van de Geest, huis van gebed. In de bijbelstudies proberen we samen te ontdekken wat er gebeurt als je de kerk ziet als school van de liefde. Dat ligt wat mij betreft ook dicht aan tegen: huis van gebed. Augustinus heeft eens gezegd: 'Echt en volledig gebed is niets anders dan liefde.' De kerk als huis van gebed kan niet anders dan een school van de liefde zijn.

Liefdevol samenleven

Alleen al omdat liefde het grootste en belangrijkste gebod is, is het de moeite waard om hier aandacht en tijd aan te geven. Maar het is ook meer dan relevant in een samenleving die steeds meer gekenmerkt wordt door verhuftering, polarisatie en radicalisering, eenzaamheid en onverbondenheid. En dat speelt in de samenleving, maar is de kerk daar altijd helemaal vrij van?

Liefde is in kerk en samenleving gewoon ongelooflijk belangrijk. Een mooi bijbelwoord, waaraan de kerk waar ik predikant ben, haar motto ontleent, is Efeze 4:15 waar we lezen: '(...) maar dat wij, door ons in liefde aan de waarheid te houden, in alles toe zouden groeien naar Hem Die het Hoofd is, namelijk Christus.' In liefde dus, alles in liefde.

Tegelijk zijn er ook wel hindernissen om de liefde ter sprake te brengen. Misschien herken je de onderstaande gedachten wel, bij jezelf of bij anderen, als er in de kerk (veel) over liefde wordt gesproken.

Hindernissen

Is liefde niet soft, cliché en oppervlakkig? Iedereen wil het wel over liefde hebben. Lekker makkelijk! Is spreken over liefde niet eenzijdig? Er is toch ook Gods toorn! En we moeten de gerechtigheid niet uit het oog verliezen! En de waarheid ook niet! Is het woord liefde niet te veel geseksualiseerd? Je kunt toch eigenlijk niet meer goed over liefde spreken als zij heel vaak verbonden wordt met seks?

En het is waar: natuurlijk zijn er valkuilen als je spreekt over liefde. En toch is het fundamenteel om de liefde in het centrum te plaatsen van christen zijn en kerk zijn. Liefde is het grootste gebod en liefdeloosheid dus de grootste zonde!

Agapè-liefde

Het helpt als we meteen proberen om de bijbelse betekenis van het woord liefde in beeld te krijgen. Het gaat om de agapè-liefde. De liefde waarmee God ons liefheeft en die Hem alles kost. Het gaat om de liefde die stroomt in de Drie-enige God. Liefde is de kracht van God, de passie van Jezus en de vlam van de Geest! Als we over liefde spreken, en als we dat doen in een bijbels en christelijk perspectief, dan hebben we het over iets goddelijks, iets prachtigs, iets hemels.

We hebben ook nog veel andere woorden tot onze beschikking die dicht tegen het woord liefde aan liggen en die je ook kunt afwisselen met dat ene woord liefde. Denk bijvoorbeeld aan: genade, barmhartigheid, mildheid, compassie, goedheid, vrede, verzoening, geweldloosheid en vriendschap. Elke woord laat weer iets oplichten van de werkelijkheid van de liefde waarin we iets proeven van Gods genadige aanwezigheid in ons leven, in de kerk en in de wereld.

Apostel van de liefde

Een mooie plek om te beginnen als we ons in deze bijbelstudies verder gaan verdiepen in de liefde, is de eerste brief van Johannes. Deze leerling van Jezus wordt ook wel genoemd: apostel van de liefde. Hij is al op hoge leeftijd gekomen als hij deze brief schrijft. Het verhaal gaat dat hij door ouderdom niet meer zelf naar de christelijke samenkomsten kon komen maar gedragen moest worden. En als hij dan de kerk werd binnengedragen, zei hij voortdurend: 'God is liefde. God is liefde!' Zodat iedereen weer wist wat het belangrijkste was.

Drie kernen

Je zou de brief die wij als 1 Johannes kennen, kunnen zien als een bijlage, een verdiepende toelichting die Johannes schreef bij wat hij in zijn evangelie had doorgegeven, met name in de hoofdstukken 14 tot en met 17. De brief is niet lang en het meer dan waard om herhaaldelijk gelezen te worden gedurende een langere periode. Je kunt er drie kernen in onderscheiden:

1. God is licht (1 Joh.1:5)
2. God is Vader (1 Joh. 3:1)
3. God is liefde (1 Joh. 4:8,16)

Als je dat in één zin samenvat, kun je dat zo doen: Onze Vader in de hemel is een en al licht en liefde!

Over liefde

Over de liefde zijn er in de brief drie kernpassages. Het is de moeite waard om daar apart bij stil te staan. Neem dus even de tijd om die passages te lezen en vooral de kernverzen eruit op je in te laten werken.

Lezen: 1 Johannes 2:3-11

De kern staat in de verzen 5 en 6:

Maar ieder die Zijn woord in acht neemt, in hem is werkelijk de liefde van God volmaakt geworden. Hierdoor weten wij dat wij in Hem zijn. Wie zegt in Hem te blijven, moet ook zelf zo wandelen als Hij gewandeld heeft.

Lezen: 1 Johannes 3:11-24

De kern staat in de verzen 14 tot 16:

Wij weten dat wij zijn overgegaan uit de dood in het leven, omdat wij de broeders liefhebben; wie zijn broeder niet liefheeft, blijft in de dood. Ieder die zijn broeder haat, is een moordenaar; en u weet dat geen moordenaar het eeuwige leven blijvend in zich heeft. Hieraan leerden wij de liefde kennen, dat Hij voor ons Zijn leven heeft gegeven. Ook wij moeten voor de broeders het leven geven.

De kern staat in de verzen 15 en 16 en 20 en 21 van hoofdstuk 4:

Al wie belijdt dat Jezus de Zoon van God is, God blijft in hem, en hij in God. En wij hebben de liefde die God tot ons heeft, gekend en geloofd. God is liefde en wie in de liefde blijft, blijft in God, en God in hem.' En: 'Als iemand zou zeggen: Ik heb God lief, en hij zou zijn broeder haten, dan is hij een leugenaar. Want wie zijn broeder, die hij ziet, niet liefheeft, hoe kan hij God liefhebben, Die hij niet gezien heeft? En dit gebod hebben wij van Hem, dat wie God liefheeft, ook zijn broeder moet liefhebben.

Die liefde

Liefde is alles waar het om draait in het leven van leerlingen van Jezus! Dat kan niet vaak genoeg gezegd worden! 'God is liefde. God is liefde!' Die liefde van God wordt volmaakte werkelijkheid in ons als we Gods woord in acht nemen. Die liefde is de bron voor ons wandelen met God zoals Jezus met Hem gewandeld heeft. Die liefde houdt in dat we onze broeder en zuster liefhebben, want als we dat niet doen, hebben we deel aan de dood. Die liefde is niets minder dan: leven! Die liefde leren we kennen in Jezus Christus die Zijn leven voor ons heeft gegeven. Die liefde komt tot uitdrukking in onze bereidheid om ook ons leven te geven voor onze naaste. Die liefde kennen wij en geloven wij omdat die liefde God is. Die liefde betekent dat wij in God blijven en God in ons. Die liefde is liefde voor God én onze naaste, want je kunt niet God liefhebben en je naaste haten – dat zou niet minder dan een leugen zijn. Die liefde is Godsliefde én naastenliefde!

Als je dat allemaal op je in laat werken, voel je al snel aan: wat valt hier nog veel te leren en te ontdekken. Want we moeten erkennen dat we niet in staat zijn om lief te hebben zoals Jezus dat wel kan. En is de kerk niet precies de plek waar dat gebeurt of zou moeten gebeuren? De kerk als de plek waar we liefde leren: waar we eerlijk zijn over ons falen in het liefhebben én waar we tegen elkaar zeggen (omdat we het van God gehoord hebben): en toch is het mogelijk, dankzij Jezus!

Blijf in mijn liefde

Laten we ook nog even stilstaan bij dit ene vers (1 Joh. 4:16): 'En wij hebben de liefde die God tot ons heeft, gekend en geloofd. God is liefde en wie in de liefde blijft, blijft in God, en God in hem.'

Je zou dit vers kunnen lezen als een commentaar bij Johannes 15:9: 'Zoals de Vader Mij liefgehad heeft, heb ook Ik u liefgehad; blijf in Mijn liefde.' Johannes geeft woorden aan de intieme en liefdevolle 'inelkaarheid' van God en zijn kinderen. Want dat is toch heel bijzonder: God in ons en wij in God. En dat door Jezus die zo liefdevol verbonden is met zijn Vader in de hemel. Aan de liefde krijgen wij ook deel. Het geheim van die 'inelkaarheid' is de liefde. Waar God-in-ons en wij-in-God elkaar raken, daar is die agapè-liefde die de kracht van God is, en de passie van Jezus en de vlam van de heilige Geest.

Die liefde is niet zonder de geboden van Jezus. Maar pas op met te denken dat er liefde is, maar dat er dan óók nog geboden zijn. Nee, liefde is het éne gebod (dat talloze praktische uitwerkingen krijgt). Gods ene gebod is niets anders dan liefde (voor de naaste, jezelf, de aarde, God).

Misschien kun je ook zeggen dat het allerbelangrijkste gebod is: 'Blijf in Mijn liefde'. Dat gaat nog vooraf aan het gebod om lief te hebben. Eerst is er de werkelijkheid van Gods liefde die als bron beschikbaar is voor iedereen die in Hem gelooft en in Jezus als zijn Zoon. En vanuit verbinding met die bron gaat het nieuwe leven stromen, dat vol is van liefde en van de praktische uitwerking daarvan in het dagelijkse leven.

Onderwijs, ontmoeting, oefening

Voor een school van de liefde zie ik drie dingen als belangrijk: onderwijs, ontmoeting en oefening (drie woorden met een o). Onderwijs betekent dat je nieuwe dingen leert, dat je je kennis verdiept, dat je nieuwe inzichten krijgt. Ontmoeting betekent dat dat gebeurt in verbinding met andere mensen: een leraar en ook medeleerlingen. Maar ook in biddende verbinding met God. Daarbij is het van belang dat er een sfeer is van openheid en kwetsbaarheid. Oefening betekent dat het niet bij theorie en inzichten en open delen moet blijven, maar dat het ook concreet wordt in de praktijk. Hoe doe je dat in je dagelijks leven: blijven in de liefde en liefhebben? Welke praktijken en gewoontes voeden een leven waarin de liefde centraal staat? De bedoeling is dat de bijbelstudies in dit boekje aan alle drie dingen recht doen. Hopelijk blijven het niet alleen bij bijbelstudies (met eenzijdig aandacht voor nieuwe inzichten en bijbelse uitleg) maar lukt het om, alleen of samen met anderen, ook toe te komen aan die andere twee dingen die zo belangrijk zijn voor een leerproces in de liefde: ontmoeting (met God in gebed en met anderen in gesprek) en oefening (in je dagelijks leven).

Oefenen

Ik reik je ten slotte een mooi en helpend inzicht aan en een oefening.

Inzicht

We kunnen niets doen waardoor God meer van ons gaat houden, en we kunnen ook niets doen waardoor God minder van ons gaat houden. Geloof je dat? (Neem even de ruimte om het tot je door te laten dringen.) En dit geldt niet alleen voor jou. Het geldt ook voor de ander, je naaste, je vijand, je broeder, je zuster.

Oefening

Stel je je voor dat Jezus voor je staat (bijvoorbeeld zoals daarover verteld wordt in de evangeliën). Zie dat Hij je liefdevol aankijkt, zonder oordeel, barmhartig en bewogen, vol mildheid. (Zie je zijn ogen?) En hoor nu wat Hij tegen je zegt: 'Ik heb je lief. Blijf in mijn liefde.' (Hoor je de woorden?) En blijf dan een paar minuten stil.

GESPREKSVRAGEN

1. Wat zijn jouw eerste associaties bij de uitdrukking 'school van de liefde'?
2. Wat betekent Gods liefde voor jou? Hoe ervaar je die?
3. Wat zijn voor jou belangrijke liefdeservaringen?
4. 'Liefde is het grootste gebod en liefdeloosheid dus de grootste zonde!' Wat vind je van deze uitspraak?
5. Wat zou je graag willen leren als het gaat om liefde in je leven? Hoe ga je dat aanpakken?
6. Welke andere bijbelwoorden over Gods liefde en over liefhebben zijn belangrijk voor je?
7. Hoe blijf jij in de liefde? Hoe is liefde een blijvende bron voor al je keuzes en daden?

